

ПАМ'ЯТІ ВАДИМА МУСІЙОВИЧА КАВСАНА

8 жовтня 2014 р. раптово із життя пішов визначний вчений в галузі молекулярної біології і нейрогенетики, завідувач відділу біосинтезу нуклеїнових кислот Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, член-кореспондент НАН України, доктор біологічних наук, професор Вадим Мусійович Кавсан.

Вадим Мусійович народився 17 червня 1939 року в Донецьку. Після закінчення 1964 року Київського медичного інституту розпочав свою наукову діяльність спочатку як аспірант Інституту мікробіології і вірусології АН України, а потім як науковий співробітник. З 1983 р. очолював відділ біосинтезу нуклеїнових кислот ІМБГ НАН України.

В. М. Кавсан – визначний вчений в галузі молекулярної біології працював в ІМБГ НАН України з дня його заснування майже 40 років. Вадиму Мусійовичу належить низка фундаментальних досягнень в галузі молекулярної біології та онковірусології. На початку 70-х років вперше в колишньому СРСР (разом з проф. А. В. Риндич) виділив, охарактеризував зворотну транскриптазу – ключовий фермент для молекулярно-біологічних досліджень і налагодив її виробництво для наукових досліджень в СРСР і деяких зарубіжних країнах, першим синтезував і визначив нуклеотидну послідовність еваріютичного гена. Був одним із фундаторів наукових проектів «Обратная транскриптаза» і «Ревертаза-онкоген», які поклали початок розвитку досліджень із генної інженерії на території СРСР. За дослідження зворотної транскрипції і ферментативного синтезу генів (проект «Зворотна транскриптаза (ревертаза)» Вадим Мусійович удостоєний звання лауреата Державної премії СРСР у галузі науки і техніки (1979). Синтезував ген α -інтерферону людини (разом з академіками Ю. А. Овчинніковим, Є. Д. Свердловим та ін.), на що було одержано патент (1983) і дозволило створити штами-продуценти інтерферону. Визначив будову генів інсулінової суперродини. Широко відомі також його блискучі дослідження з адаптації ретровірусів до нових хазяїв.

Протягом багатьох років професор В. М. Кавсан працював у провідних наукових інституціях світу: в Каліфорнійському Університеті в Лос-Анжелесі (UCLA), Національному інституті здоров'я (NIH, США), Онкологічному центрі Лінебергера (University of North Carolina at Chapel Hill, США), Університеті шт. Колорадо (США), Раковому центрі Е. Рузвельт (Denver, США), Університеті Кентербері (Крайстчерч, Нова Зеландія).

Напрямами досліджень вченого були: визначення генів, причетних до виникнення і розвитку гліальних пухлин головного мозку, вивчення процесів іморталізації в культурах клітин та участі сигнальних шляхів у злоякісній трансформації іморталізованих клітин. Ним було розпочато перспективні дослідження по створенню системи інгібування росту пухлин головного мозку на основі нанокон'югатів антисенс-олігонуклеотидів та антитіл, специфічних до онкобілків, з природними біополімерами; встановлено факт зниження експресії всіх мітохондріальних генів в гліобластомі людини, найзлоякіснішій гліальній пухлині, порівняно з нормальним головним мозком; виявлено нові онкогени та гени-супресори пухлин головного мозку людини, що відкриває перспективи щодо розробки нових антиракових препаратів і цілеспрямованої терапії раку.

Авторський доробок Вадима Мусійовича – понад 380 наукових праць, більшість з яких опубліковано в провідних американських та міжнародних часописах. В. М. Кавсан нагороджений урядовими та науковими відзнаками СРСР та України, нагородою Міжнародного антиракового союзу UICC (1994). Він був членом багатьох дослідницьких наукових організацій: проекту «Геном людини» (HUGO), Європейської асоціації досліджень раку (EACR), Міжнародної організації досліджень мозку (IBRO), Американської асоціації розповсюдження наукових знань (AAAS).

Досвідчений вчений, поряд з науковою діяльністю, щедро ділився знаннями, творчими задумами зі своїми колегами, учнями і студентами. Колеги, учні Вадима Мусійовича щиро сумують з приводу важкої і несподіваної, передчасної втрати, висловлюють глибокі співчуття його родині.

Пам'ять про Вадима Мусійовича Кавсана – визначного і талановитого вченого – назавжди збережеться в серцях близьких, колег, співробітників Інституту молекулярної біології і генетики НАН України.

*Відділення біохімії, фізіології і молекулярної
біології НАН України,
Співробітники Інституту молекулярної
біології і генетики НАН України,
Співробітники Інституту біохімії
ім. О. В. Палладіна НАН України,
Президія Українського біохімічного товариства,
Редакція «The Ukrainian Biochemical Journal»*